

MEVLEVİLİK VE OSMANLI PADİŞAHLARI

Murat AKGÜNDÜZ*

Mevlevîlik, Osmanlı Devleti'nde padişahlar ve ileri gelen devlet adamları tarafından destek ve himaye gören tarikatlardan biridir. Osmanlı padişahları arasında bizzat bu tarikata girenler olduğu gibi saray tarafından Mevlevîhânelere ve Mevlevî şeyhlerine her türlü yardımda bulunulmuştur. Bu bildiride, tarihi seyri içinde Mevlevîlik ile Osmanlı padişahları arasındaki irtibat ve ilişkiler açıklanacaktır.

Fatih Sultan Mehmed (1451-1481)'e kadar kuruluş devirlerindeki padişahlar, Şeyh Bedreddin (ö. 1420) isyanı yüzünden Ehl-i Sünnete aykırı tarikatlara karşı mücadele ettikleri bir ortamda Mevlevîlere dokunmadılar. Ancak padişahlar bu dönemde Mevlevîleri kendilerini destekleyen bir kuvvet olarak da görmemişlerdi. XV-XVI. yüzyıllarda Şah İsmail (1487-1524)'in propagandasının Anadolu'da etkin olduğu dönemde Mevlevîliğin içindeki Sünnî kolun güçlenmesi, devlet adamlarının da bunları desteklemesine yol açmıştı. Hatta Mevlevîliğin Bâtınî inançlar taşıyan Şems kolu bile Alevîler gibi İran'a bağlanmamıştı.¹ Böylece XVII. yüzyıldan itibaren bir devlet müessesesi niteliğine bürünen Mevlevîliğe padişahlar ve vezirler tarafından büyük bir önem vermeye başlanmıştır.² Bu şekilde Osmanlı Devleti'nin en saygın sûfi çevrelerinden biri olan Mevlevîlik, genellikle sosyal ve dîni hareketlerden uzak oluşu sebebiyle devletin güvenini de kazanmıştır.³

Mevlevîliğe ilk destek veren padişah olan Sultan II. Murad (1421-1451), Edirne'de büyük bir Mevlevî dergâhının açılmasını sağlamıştır.⁴ Sultan II. Bayezid (1481-1512), Mevlânâ türbesindeki sandukaları yenilemiş ve üzerlerine örtülmek üzere değerli kumaşlar göndermiştir.⁵ Sultan II. Bayezid'in oğlu Yavuz Sultan Selim (1512-1520), Konya'daki Mevlânâ dergâhı için vakıflar tahsis etmiş ve türbeye su getirerek şadırvan inşa ettirmiştir.⁶ 1514 senesinde İran ve 1516 senesinde Mısır seferlerine

* Doç. Dr., Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

¹ Abdülbaki Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul 1953, s. 269-270.

² Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 248.

³ Ahmet Yaşar Ocak, "Din ve Düşünce", *Osmanlı Medeniyeti Tarihi*, İstanbul 1999, I, 130.

⁴ Solak-zâde Mehmed Hemdemi, *Tarih*, haz. Vahid Çabuk, Ankara 1989, I, 255; Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezer, İstanbul 2003, s. 208.

⁵ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 153.

⁶ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 154.

giderken Konya'ya uğrayan Yavuz Sultan Selim, Mevlânâ türbesini ziyaret etmiştir.¹

Kânûnî Sultan Süleyman (1520-1546) da Mevlânâ türbesi içindeki semâhâne ve mescidi yaptırmıştı. Ayrıca Mevlânâ ve oğlu için bir mermer sanduka yaptıran Kânûnî, Mevlânâ'nın sandukasını babasının üzerine naklettirmiştir.² 1534 senesinde Irak seferine giderken Konya'da mola veren Kânûnî, Mevlânâ'nın kabrini ziyaret ederek ordusunun zafer kazanması için dua etmiştir.³

Kânûnî'nin oğlu Sultan II. Selim (1566-1574), Mevlevîliğe meyilli olduğundan saray erkânı ve kalem efendileri de bu tarikata girmişlerdi.⁴ Aynı padişah, Mevlânâ türbesi karşısındaki Selimiye Câmii'ni Mimar Sinan (1490-1588)'a inşa ettirmiştir.

Kânûnî'nin torunu Sultan III. Murad (1574-1595), Konya'daki Mevlevîhâneyi genişleterek derviş hücrelerini yaptırmıştır.⁵ Aynı padişah, dîvânında yer alan bir şiirinde Mevlânâ'ya duyduğu sevgiyi de şöyle ifade etmiştir⁶:

*“Beyler kalkınız gidelim
Yolunda zahmet çekelim
Gelin gülbangın çekelim
Çerağî ondan yakalım
Yanar altın kandilleri
Ebubekir nesilleri
Sultan Murad varmak ister
Hâkine yüz sürmek ister
Görelim Molla Hünkârı
Görelim Molla Hünkârı
Semâ döner dedeleri
Görelim Molla Hünkârı
Can özler görmek ister
Görelim Molla Hünkârı”*

Sultan I. Ahmed (1603-1617), Konya Mevlevîhânesi Şeyhi Bostan Çelebi (ö. 1630)'yi çok sever ve saygı duyardı. Mevlânâ'ya karşı olan hislerini Sultan I. Ahmed

¹ Celal-zâde Mustafa Çelebi, *Selîmnâme*, haz. Ahmet Uğur-Mustafa Çuhadar, İstanbul 1997, s. 224-225.

² Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 154.

³ Solak-zâde, *a.g.e.*, II, 181.

⁴ Hasan Kâmil Yılmaz, “Osmanlı Sultanları ve Mutasavvıflar”, *Mavera Dergisi*, VIII/92-95 (Temmuz-Ekim 1984), s. 97.

⁵ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 155.

⁶ Ahmet Cahit Haksever, *Son Dönem Osmanlı Mevlevîlerinden Ahmet Remzî Akyürek*, Ankara 2002, s. 25.

aşağıdaki gazelinde çok güzel bir şekilde dile getirmiştir¹:

“Mesnevîsin işidüp Hazret-i Mevlânâ'nın
Gûş-vâr oldu kulağında kelâmı ânın

Def-ü ney nâle kılıp Mevlevîler etti semâ
Eyledik yine safâsını bugün devrânın

Emr-i Mevlâ ile bir himmet ede Mevlânâ
Gele ayağıma kim kelleleri a'dânın

Cedd-i a'lâlarıma himmet edegelmiştir
Ben de umsam ne aceb himmetin ol sultânın

Bahtiyâ bendesi ol dergeh-i Mevlânâ'nın
Taht-ı ma'nîde odur pâdşehi dünyânın”

Sultan IV. Murad (1623-1640), 1635'de Revan seferine giderken Mevlânâ türbesini ziyaret ederek Ebubekir Çelebi (ö. 1638)'ye iltifatta bulunmuş ve dergâh mutfağı için Sugla mahsulünden bin kuruş eklemiştir.² Aynı olayı anlatan başka bir kaynağa göre ise, 15 Zilka'de 1044/3 Mayıs 1635'de dergâha gelen Sultan IV. Murad'ın önünde mukâbele (karşılıklı zikir) ve semâ' yapıldıktan sonra şeyhe kürk ve dervişlere iki kese (bin) akçe ihсан edilmişti. Ayrıca tekkenin masrafları için padişaha âit hâs arazisinden yıllık 150 bin akçe gelir verilmişti.³

1638'deki Bağdat seferi esnasında yine Konya'ya uğrayan padişaha ve yanındaki vezirlere Ebubekir Çelebi tarafından hediyeler takdim edilmiştir. Sultan IV. Murad da Çelebi'ye samur kürk ve altınlar verdiği gibi civardaki Hıristiyanların vergilerini Konya dergâhına bağlamıştır.⁴ Ancak halkın şikâyeti üzerine azlettiği Ebubekir Çelebi'nin katlini emreden padişah, Sadrazam Bayram Paşa (ö. 1638) ve Şeyhülislâm Yahya Efendi (1553-1644)'nin aracı olması üzerine şeyhi affetmiştir.⁵

Galata Mevlevîhânesi'nde neyzenbaşı olan Yusuf Dede (ö. 1669)'nin ney üfleliğini çok beğenen Sultan IV. Murad, kendisini Enderûn'a almıştır. Padişahın

¹ Bk. Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 157.

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1988, III/1, 196.

³ Bk. *Sultan IV. Murad'ın Revan ve Tebriz Seferi Rûz-nâmesi*, haz. Yunus Zeyrek, Ankara 1999, s. 22-23.

⁴ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 163.

⁵ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, III/1, 200-201.

ölümünden sonra Yusuf Dede, Beşiktaş Mevlevîhânesi'nin şeyhi olmuştur.¹

Sultan IV. Mehmed (1648-1687) devrinde Kadızâdeliler denilen mutaassıp bir grubun faaliyetleri sonucunda 1077/1666'da yasaklanan Mevlevî âyinleri, 18 yıllık bir aradan sonra 1096/1684-85 senesinde başlayabilmiştir.² Aynı dönemde Edirne Mevlevîhânesi'nde 50 yıl şeyhlik yapan Enîs Receb Dede (1650-1733)'ye Sultan IV. Mehmed, II. Süleyman (1687-1691), II. Ahmed (1691-1695), II. Mustafa (1695-1703) ve III. Ahmed (1703-1730)'in intisab ettikleri rivayet edilmektedir.³

Mevlânâ'nın türbesi üzerindeki yeşil kubbe bir deprem sonucunda yıkılınca, 1698'de Sultan II. Mustafa'nın emriyle tamiri için 18 kese para gönderilmiştir.⁴

Sultan III. Mustafa (1757-1774), 1765'de çıkan bir yangın sonucunda harap olan Galata Mevlevîhânesi'ni yeniden inşa ettirmiştir.⁵

Osmanlı padişahları arasında bestekârlığıyla öne çıkan Sultan III. Selim (1789-1807) devrinde Mevlevîlik, en muteber günlerini yaşamıştır. Kendisi de Mevlevî olan Sultan III. Selim, Konya Şeyhi Mehmed Emin Çelebi (ö. 1815)'nin Nizâm-ı Cedîd'e karşı bir isyanı yönettiğini bilmesine rağmen bu tarıkata karşı bir tavır almamıştır. Aksine bu devirde Mevlevîhâneler tamir edilmiş, vakıfları arttırılmış ve birçok kişi padişahın teveccühünü kazanabilmek için Mevlevîliğe girmiştir. Sultan III. Selim'in, ıslahından ümit kestiği Yeniçerilerin tarikatı olan Bektaşîliğe rûhânî bir tepki olmak üzere Mevlevîliği desteklediği de ileri sürülmüştür.⁶

Devrin en büyük şâiri olan Mevlevî dedesi Şeyh Gâlib (1757-1799) ile Sultan III. Selim çok samimi arkadaş olmuşlardır. Mevlânâ'nın dîvânından seçtiği beyit ve rubâîlere, üçüncü selâmda Şeyh Galib'in rubâîsini de ekleyen Sultan III. Selim, sûzidilârâ makamında bir Mevlevî âyini bestelemiştir.⁷ Bu sebeple Sultan III. Selim, kalıbyla Osmanlı tahtında oturduğu halde gönlüyle Mevlevî postunu seçen bir derviş olarak tarif edilmiştir.⁸ Şeyh Gâlib, postnişini olduğu Galata Mevlevîhânesi'nin tamire muhtaç olduğunu kasidesine eklediği bir arzuhal ile padişaha bildirince Sultan III. Selim'in emriyle 1206/1791-92 senesinde binaları yenilenerek semâhânesine hünkâr mahfili yapılmıştır.⁹

Sultan III. Selim'in yakın ilgi gösterdiği diğer bir Mevlevî de Türk mûsikisinin en büyük bestekârlarından biri olan Hammâmî-zâde İsmail Dede Efendi (1776-1846)'dir. Yenikapı Mevlevîhânesi'nde çile çekerken bestelediği bir şarkının meşhur olması üzerine padişah tarafından davet edilen Dede Efendi, şeyhi Ali Nutkî Dede (1762-

¹ Balıkhâne Nâzırı Ali Rıza Bey, *Bir Zamanlar İstanbul*, haz. Niyazi Ahmet Banoğlu, İstanbul ts., s. 276.

² Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 167-168.

³ Adem Ceyhan, "Enîs Receb Dede: Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri", *İslâmî Edebiyat*, sayı: 17 (Temmuz-Ağustos-Eylül 1992), s. 47.

⁴ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 169.

⁵ M. Baha Tanman, "Galata Mevlevîhânesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, XIII, 317.

⁶ Bk. Ahmet Hamdi Tanpınar, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 2001, s. 61.

⁷ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 249.

⁸ Bk. Samiha Ayverdi, *Abide Şahsiyetler*, İstanbul 1976, s. 140.

⁹ Tanman, *a.g.m.*, *DİA*, XIII, 317.

1804)'nin akşam ezanına kadar dönme şartıyla saraya gidebilmiştir. Padişahla görüştüktan sonra onun ihsan ettiği bir kese altını annesine veren Dede Efendi, akşam ezanı okunmadan Yenikapı Mevlevîhânesi'ne dönmüştür. Çilesi sona erdikten sonra haftada iki gün saraydaki fasıllara katılması istenen Dede Efendi, Sultan III. Selim'in musâhibi olmuştur.¹

Sultan III. Selim gibi Mevlevî olan Sultan II. Mahmud (1808-1839) devrinde de Mevlevîlik itibarını korumuştur. Padişahın en yakın adamlarından biri olan Nişancı Hâlet Efendi (1760-1822)'nin de Mevlevî olması, bu tarikatın iyice rağbet görmesine yol açmıştır. Mevlevîliğe her türlü desteği veren Sultan II. Mahmud, 1815 senesinde sadrazamın takriri ve şeyhülislâmın tezkiresi üzerine baba tarafından Mevlânâ'ya mensup bütün çelebilere her yıl Konya mukâtaasından 1500 kuruş verilmesini emretmişti.² Yine aynı dönemde Hâlet Efendi'nin padişaha telkinleriyle Yenikapı ve Galata Mevlevîhâneleri ile Mevlânâ türbesi üzerindeki yeşil kubbe de tamir ettirilmiştir.³

Sultan II. Mahmud devrinde de musâhib-i şehriyârî ve sermüezzîn olan Dede Efendi, padişahın arzusuyla bestelediği ferahfezâ makamındaki âyinini, onun hastalığı sebebiyle ilk olarak Yenikapı'da değil saraya yakın olan Beşiktaş Mevlevîhânesi'nde icra etmişti.⁴ 3 Nisan 1839 tarihindeki bu âyini rahatsızlığına rağmen gelip dinleyen Sultan II. Mahmud Dede Efendi'ye, "Cidden çok rahatsızdım ve gelemeyecektim. Gayretle geldim. Lâkin çok isabet etmişim. Ferahfezâ âyini bana iksîr-i hayat gibi tesir etti. Hamdolsun adeta iyileştirdim." demiş ve şeyhten dervîşe kadar herkese ihsanlarda bulunmuştur.⁵ Beşiktaş Mevlevîhânesi'nin genç şeyhi Osman Dede padişahı binanın içindeki cümle kapısında karşılaması gerekirken heyecanla arabasına doğru yürüyünce Sultan II. Mahmud yanındakilere yavaşça, "Eskiden böyle bir usûl yoktu. Şeyh efendiler bizi cümle kapısının içinde karşıladılar. Acaba biz mi çok büyüdük, yoksa onlar mı çok küçüldü?" diyerek memnun olmadığını belirtmiştir.⁶

Sultan II. Mahmud'un ihsanlarını pek hoş karşılamayan Yenikapı Şeyhi Ali Nutkî Dede bir gün kendisine, "Buraya Mahmud Efendi olarak geleceksen gel, fakat Sultan Mahmud olarak gelip dervîşlere ihsanda bulunup kalplerini Allah'tan çelip çalmaya çalışacaksan gelme!" diyebilmiştir.⁷

Yine başka bir defasında karlı bir havada oğulları Abdülmecid ve Abdülaziz ile Yenikapı Mevlevîhânesi'ne gelen Sultan II. Mahmud, Osman Salahaddin Dede (ö. 1887)'ye şehzadeleri göstererek, "Şeyh Efendi, bu havada bizi, sizin gönlünüz çekti. Bunlar olsaydı gelemezlerdi." demişti. Bu sözü unutmayan Sultan Abdülmecid (1839-1861) padişahlığı zamanında yine karlı bir havada Yenikapı'ya gitmiş ve Osman Salahaddin Dede'ye, "Haniya peder, bunlar olsaydı gelemezlerdi demişti; gelebildik

¹ Yılmaz Öztuna, *Dede Efendi*, İstanbul 1987, s. 6-8.

² Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 174.

³ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 253.

⁴ Öztuna, *a.g.e.*, s. 12.

⁵ Öztuna, *a.g.e.*, s. 20-21.

⁶ Samiha Ayverdi, *Boğaziçi'nde Tarih*, İstanbul 1982, s. 186.

⁷ Mustafa Özdamar, *Dersâadet Derğâbları*, İstanbul 1994, s. 148.

mi?” demiştir.¹

Yukarıda belirtildiği üzere Sultan Abdülmecid de fırsat buldukça mevlevîhâneleri ziyaret eder ve Mevlevîlere destek olurdu. Bu padişah devrinde 1276/1859-60 senesinde Galata Mevlevîhânesi'nin mutfağı, semâhânesi, selamlığı ve dedegân hücreleri bugünkü şekliyle yapılmıştır.²

Sultan Abdülmecid devrinde Muharrem 1260/Ocak-Şubat 1844 tarihinde Mevlânâ'nın en önemli eseri olan *Mesnevî*'nin öğretimi amacıyla Fatih'teki Murad Molla Dergâhı'nda Dârü'l-Mesnevî açılmıştır. Buraya devam edenlere ilk olarak verilen “mesnevîhânlık” icâzeti merasimine Sultan Abdülmecid de katılarak talebelere hediyeler dağıtmıştır.³ Gelibolu, Bursa ve Kütahya Mevlevîhâneleri de bu padişah devrinde tamir edilmiştir.⁴

Sultan Abdülaziz (1861-1876), Mevlevîliğe olan muhabbeti sebebiyle ney üflerdi.⁵ Bu dönemde tarikatları kontrol altında tutmak üzere 1866 senesinde kurulan Meclis-i Meşâyih'in reisliğine Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi Osman Salahaddin Dede tayin edilmişti.⁶ 1867 senesinde Konya dergâhının yıpranan bazı bölümlerinin tamiri için kendisine başvuran şeyhin isteğini kabul eden Sultan Abdülaziz, tamir için gereken desteği vermiştir.⁷

Sultan II. Abdülhamid (1876-1909)'in 31 Ağustos 1876'daki cülûs merasiminde sarayda bulunan Osman Salahaddin Dede, tahta çıkmasında etkili olduğu padişahın derin minnetini kazanmıştı. Hatta tahta geçtikten sonra Osman Salahaddin Dede'nin sarayda *Mesnevî* okutmasını isteyen Sultan II. Abdülhamid, kendisine ayda bin kuruş maaş tahsis etmiştir.⁸ Ancak Osman Salahaddin Dede'ye bağlı olan Mithat Paşa'nın âkibeti, sarayın Mevlevîliğe karşı görüşünü değiştirmiştir. Bu devirde Jön-Türk gazetelerinin gizlice okunduğu yerlerden biri olan Yenikapı Mevlevîhânesi, sürekli olarak gözetim altında tutulmuştur. Veliâht Şehzade Reşad Efendi'nin de Mevlevî oluşu, zaten evhamlı bir kişi olan Sultan II. Abdülhamid'in Mevlevîlere endişeyle bakmasına sebep olmuştur.⁹

Konya ve İstanbul'daki Mevlevîhâne şeyhleriyle siyâsî sebeplerden dolayı sıkıntısı olan Sultan II. Abdülhamid, siyasetin dışında kalan Mevlevîhânelere yardım etmekten çekinmemiştir. Sultan II. Abdülhamid'in emriyle 1887'de Kütahya Mevlevîhânesi yeniden inşa edilmiştir.¹⁰ 1888'de yine padişahın emriyle Konya'daki

¹ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 271.

² Tanman, *a.g.m.*, *DLA*, XIII, 317.

³ Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, İstanbul 1977, I, 154; Cahit Baltacı, “Osmanlı Eğitim Sistemi”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, II, 137.

⁴ Sezai Küçük, “Yenileşme Döneminde Mevlevîler ve Siyaset”, *Türkler*, Ankara 2002, XIV, 102.

⁵ Bk. “Mâbeyn Başkâtibi Atf Bey'in Hatıraları”, haz. Mithat Sertoğlu, *Hayat Tarih Mecmuası*, II/7 (Ağustos 1965), s. 34.

⁶ Mustafa Kara, “Tasavvuf”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, İstanbul 1993, XIV, 388.

⁷ Küçük, *a.g.m.*, *Türkler*, XIV, 103.

⁸ Mehmed Ziya, *a.g.e.*, s. 186.

⁹ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 272.

¹⁰ Küçük, *a.g.m.*, *Türkler*, XIV, 106.

Mevlânâ dergâhının semâhânesi yenilenmiş ve mahfiller eklenmiştir.¹ 1905’de ise Afyon Mevlevîhânesi 14 bin altın harcanarak tamir edilmiştir.

Sultan II. Abdülhamid’in tahttan indirilmesinden sonra padişah olan Sultan V. Mehmed Reşad (1909-1918)’a Konya Şeyhi Abdülhalim Çelebi (ö. 1925) tarafından kılıç kuşandırılmıştır.² Sultan Reşad, Abdülhalim Çelebi’nin davetiyle Konya’ya gitmek istemişse de bu ziyaret yapılamadı. Onun yerine padişah adına bir heyetin Konya’yı ziyaret ederek hediyeler takdim etmesi düşünüldü. Aralarında Yenikapı Şeyhi Abdülbâki Dede (1883-1935)’nin de bulunduğu 104 kişilik bir heyet 22 Mayıs 1912’de İstanbul’dan hareket ederek trenle Konya’ya gitti ve merkez postnişini Veled Çelebi (1867-1953) tarafından karşılandı.³

Sultan Reşad, bazı davranışlarından rahatsız olduğu Konya Mevlevîhânesi Şeyhi Abdülhalim Çelebi’nin yerine Galata Şeyhi Veled Çelebi’nin tayinini 28 Cemâziyelevvel 1328/7 Haziran 1910 tarihli iradeyle emretmişti. Veled Çelebi padişah ile aralarındaki samimi ilişkileri şu sözlerle belirtmiştir:

“Dokuz sene meşihat hizmetinde buldum. Ben Meşrutiyet devrinin bir çelebisiyim. Sultan Hamid’e erişemedim. Sultan Reşad bana o derece iltifat ederdi ki Mevlânâ’dan başka hiçbir Çelebi bu kadar iltifata nail olamamıştır. Her İstanbul’a davet olundukça Topkapı Sarayı’na misafir olurdum.”⁴

Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi Abdülbâki Dede, I. Dünya Savaşı’nın başladığı dönemde harbe girilmemesi hususunda Sultan Reşad’a telkinlerde bulunmuştur. Ancak padişah, “Oğlum, bu harbin iki neticesi vardır. Galibiyet ve mağlubiyet...Eğer galip gelirsek bizim menfaatimizdir, milletin menfaatine mani olmak ise hyanettir. Mağlup da olabiliriz. Fakat bu deliler (İttihatçılar) bir defa karar vermişler ve girmişler. Mani olmanın imkânı yok. Önlerine geçerek mani olmaya çalışsam beni mahvederler. Bu ise büsbütün delilik olur.” diyerek cevap vermiştir.⁵

Böylece İttihatçıların zoruyla girilen savaşa Mevlevîler de bir gönüllü alay ile katılmıştır. Sultan Reşad’ın arzusuyla Şam’daki Türk ordusuna moral vermek amacıyla oluşturulan Mücâhidin-i Mevleviyye Alayı’na Konya Şeyhi Veled Çelebi miralay rütbesiyle kumandanlık yapmış ve gazâ-yı ekber ilan eden padişaha 3 Nisan 1915’de teşekkürlerini sunmuştur.⁶ Sadece orduya manevi destek vermek amacıyla oluşturulan alay, nişan talimleri yapsa da bizzat savaşa girmemiştir.⁷ Yine de böyle bir alayın teşkili, teşkili, Mevlevîliğin Sultan Reşad döneminde etkinliğinin arttığını göstermektedir.⁸

Ayrıca Sultan Reşad, tahta çıkışından önce yanan Yenikapı Mevlevîhânesi’nin

¹ Hasan Özönder, *Konya Mevlevî Dergâhı*, Ankara 1989, s. 38.

² Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 276.

³ Mehmet Önder, “Hey’et-i Mevleviyye”, *Türk Yurdu*, sayı: 265 (Şubat 1957), s. 610-612.

⁴ A. Cahit Haksever, “XX. Yüzyılda Üç Mevlevî Şeyhi: Veled Çelebi, Abdülbaki Baykara, Ahmed Remzi Akyürek”, *Tasavvuf*, VI/14 (Ocak-Haziran 2005), s. 388.

⁵ Haksever, *a.g.m.*, s. 395.

⁶ Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 177; Haksever, *a.g.m.*, s. 389.

⁷ Haksever, *a.g.m.*, s. 408.

⁸ Haksever, *a.g.m.*, s. 412.

selamlık kısmını tamir ettirmiş ve açılışına vükelâ ile beraber katılmıştır.¹

Sonuç

Görüldüğü üzere Mevlevîlik, Osmanlı padişahlarının en çok rağbet ettiği ve desteklediği tarikatlardan biri olmuştur. Bu yönüyle Mevlevîliğin, Osmanlı Devleti'nin resmî tarikatı işlevini gördüğü söylenebilir. Bazı padişahların da bu tarikata girmesi, devlet adamlarının ve halkın Mevlevîliğe karşı büyük bir ilgi duymasına yol açmıştır. Bu sebeple Mevlevîler de genellikle devlet siyasetini desteklemişler ve idareye karşı muhalif hareketlerden kaçınmışlardır. Bugün de Mevlevîlik geleneği ve kültürü, Osmanlı döneminde olduğu gibi devlet tarafından desteklenmektedir.

¹ Ali Fuad Türkgeldi, *Görüp İşittiklerim*, Ankara 1989, s. 123.